

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

PRIJEDLOG

**ZAKON
O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI U
GRAĐANSKIM STVARIMA**

Sarajevo, juna 2007. godine

Na osnovu člana IV 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj dana _____ 2007. godine i sjednici Doma naroda, održanoj dana _____ 2007. godine, usvojila je

ZAKON O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM STVARIMA

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Predmet propisivanja

Ovim zakonom propisuje se osnova prava i principa za ostvarivanje besplatne pravne pomoći (u daljem tekstu: *pravna pomoć*) u građanskim stvarima kao i oblici ostvarivanja pravne pomoći, postupci u kojima se pruža pravna pomoć, odnosno postupci u kojima je pravna pomoć isključena u smislu ovog zakona, korisnici pravne pomoći, uslovi i načini njenog ostvarivanja, kriteriji za ostvarivanje, pružaoci pravne pomoći, institucionalno upravljanje sistemom pravne pomoći, kontrola kvaliteta pružanja pravne pomoći, finansiranje pravne pomoći i nadzor nad provođenjem ovog zakona.

Član 2.

Obim i minimum prava

- (1) Prava i principi utvrđeni ovim zakonom predstavljaju minimum prava koji se drugim zakonima i propisima ne mogu umanjivati.
- (2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji može ostvariti pravo na pravnu pomoć u mjestu svog prebivališta ne može biti uskraćen za to pravo na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 3.

Definicija besplatne pravne pomoći

- (1) Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava fizičkog lica na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi pred sudom i drugim organima čije troškove u cijelini ili djelimično plaćaju nadležni organi za provođenje ovog zakona.
- (2) Odobrena besplatna pravna pomoć može se ograničiti samo iz razloga propisanih ovim zakonom.
- (3) Pravo na besplatnu pravnu pomoć ne obuhvata pravo na oslobađanje od sudskih ili administrativnih taksi.

Član 4. **Značenja izraza**

Pojedini izrazi koji se koriste u ovom Zakonu imaju sljedeća značenja:

- (1) Pravo na besplatnu pravnu pomoć predstavlja ovlaštenje svakog fizičkog lica da traži i dobije od nadležnog organa ostvarivanje prava na pravnu pomoć.
- (2) Nadležni organ za pružanje pravne pomoći je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, odnosno zakonom Bosne i Hercegovine, zakonom Federacije Bosne i Hercegovine i zakonima kantona Federacije Bosne i Hercegovine, zakonom Republike Srpske i zakonom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ustanovljeni organ čija se ovlaštenja sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima, u obimu i oblicima predviđenim zakonom.
- (3) Oblici ostvarivanja pravne pomoći su radnje i postupci kojima se korisniku pravne pomoći omogućava zaštita prava na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi.
- (4) Korisnik pravne pomoći je svako fizičko lice kojem je odobrena pravna pomoć na osnovu ovog zakona.
- (5) Potrebne mjere za mirno rješavanje spora su radnje i postupci kojima se protustranka korisnika pravne pomoći poziva da prije otpočinjanja postupka pred nadležnim organom, nastali spor riješe dogovorom.
- (6) Interesi pravednosti postoje kada odbijanjem pružanja pravne pomoći fizičkom licu, nadležni organ očito narušava općeprihvaćene principe humanosti i socijane solidarnosti.
- (7) Obijesno vođenje postupka smatrat će se postupak koji stranka želi da vodi radi postizanja cilja koji je suprotan principima poštenja i morala.
- (8) Zloupotreba prava na pravnu pomoć postoji ako je podnosilac zahtjeva dao netačne podatke o ispunjavanju kriterija iz ovog zakona ili ako u slučaju promijenjenih okolnosti u toku vođenja postupka iste nije prijavio nadležnom organu.
- (9) Licem lošeg imovnog stanja smatra se lice koje, prema svom i općem imovnom stanju članova svog porodičnog domaćinstva, nema sredstava da plati punomoćnika i/ili radnje punomoćnika kao i troškove postupka, a niti da ishoduje dobijanje zajma ili drugih sredstava, bez štete za nužno izdržavanje sebe i svoje porodice.
- (10) Članovima porodičnog domaćinstva smatraju se lica koja je kao takva predvidio porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a u odnosu na korisnika pravne pomoći.
- (11) Međunarodne konvencije smatraju se svi međunarodni akti koji se odnose na pravo pojedinca na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi, a koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala.
- (12) Pružaoci pravne pomoći su pravna lica i institucionalni organi, koji su ovlašteni da, u skladu sa odredbama procesnih zakona u Bosni i Hercegovini, mogu se pojavljivati kao puni procesni punomoćnici u svim postupcima u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć.

- (13) Prekogranični sporovi su sporovi koje vode korisnici pravne pomoći u pravnim sistemima van Bosne i Hercegovine, a koji su stekli pravo na pravnu pomoć na osnovu ovog zakona i u skladu sa ustanovljenim međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine za pružanje pravne pomoći van njenog pravnog sistema.

II - OBLICI OSTVARIVANJA PRAVNE POMOĆI I OBLASTI KOJE ZAKON OBUHVATA

Član 5.

Oblici ostvarivanja pravne pomoći

- (1) Pravna pomoć ostvaruje se kao pravo na:
- a) opće informacije o pravima i obavezama,
 - b) pravni savjet i pomoć u popunjavanju obrazaca,
 - c) pravna pomoć u sastavljanju svih vrsta pismena,
 - d) zastupanje pred organima uprave i institucijama,
 - e) zastupanje na sudu,
 - f) sačinjavanje apelacija,
 - g) pravnu pomoć u postupcima mirnog rješavanja spora (medijacija).
- (2) Lica koja ostvare pravo na pravnu pomoć dužna su da prije otpočinjanja postupka ili u toku vođenja postupka preuzmu sve potrebne mjere za mirno rješavanje spora.

Član 6.

Postupci u kojima se pruža pravna pomoć

- (1) Pravna pomoć pruža se korisnicima pravne pomoći u postupcima u kojima se ostvaruju i štite njihova prava i na zakonu zasnovani interesi.
- (2) Postupci iz stava (1) ovog člana su:
- a) upravni postupak,
 - b) upravni spor,
 - c) prekršajni postupak,
 - d) parnični postupak,
 - e) vanparnični postupak,
 - f) izvršni postupak.

Član 7.

Postupci u kojima se ne pruža pravna pomoć

- (1) Ostvarivanje prava na pravnu pomoć ne odnosi se na:
- a) postupke pred privrednim odjeljenjima nadležnih sudova i postupak registracije privrednih društava,
 - b) postupak registracije obrtničke radnje,
 - c) postupak registracije udruženja građana ili fondacije,
 - d) postupke pred nadležnim poreznim organima,
 - e) postupke pribavljanja urbanističke saglasnosti i građevinske dozvole, kao i druge pravne radnje u vezi sa građenjem,
 - f) postupke za naknadu štete,
 - g) sastavljanje privatnih isprava i ugovora.

- (2) Izuzetno, u opravdanim slučajevima, kada to nalažu interesi pravde, nadležni organ može odobriti pružanje pravne pomoći i u slučajevima navedenim u prethodnom stavu.

III - KORISNICI PRAVNE POMOĆI

Član 8.

Korisnik pravne pomoći

Korisnik pravne pomoći je svako fizičko lice kome se pruža pravna pomoć po kriterijima iz ovog zakona, i to:

- a) državljani Bosne i Hercegovine i druga fizička lica koja se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine, a koja se identifikuju kao ugrožene kategorije,
- b) sva fizička lica koja se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine, pod međunarodnom zaštitom u skladu sa međunarodnim standardom, a naročito tražioci azila, izbjeglice, lica pod privremenim prihvatom, žrtve trgovine ljudima, a koja nisu u stanju podmiriti troškove pravne pomoći.

Član 9.

Zabrana diskriminacije

- (1) Korisnik pravne pomoći ima pravo na pravnu pomoć, bez obzira na njegovo nacionalno, odnosno etničko porijeklo, rasu, boju kože, jezik, vjersko ili političko uvjerenje, pol, polni identitet, seksualnu orijentaciju, zdravstveno stanje, invalidnost, državljanstvo, prebivalište ili drugo lično svojstvo.
- (2) Neće se smatrati diskriminacijom po odredbama ovog ili drugih zakona zasnovane mjere udovoljavanja opravdanim interesima lica koja imaju određena lična svojstva.

IV - USLOVI I NAČIN OSTVARIVANJA PRAVNE POMOĆI

Član 10.

Uslovi za ostvarivanje pravne pomoći

- (1) Fizičko lice stiče status korisnika pravne pomoći pod uslovom da ispunjava sljedeće kriterije:
 - a) finansijski kriterij,
 - b) kriterij obaveznosti po drugim zakonima i međunarodnim konvencijama,
 - c) kriterij osnovanosti koji isključuje očiglednu neosnovanost.

Član 11.

Finansijski kriterij

- (1) Pravo na pravnu pomoć po finansijskom kriteriju ostvaruju lica koja se identifikuju kao ugrožene kategorije i to:
 - a) lica koja primaju socijalnu pomoć,
 - b) nezaposleni, bez drugih redovnih primanja ili prihoda,

- c) lica lošeg imovnog stanja,
 - d) djeca bez roditeljskog staranja,
 - e) lica kojima je prije kratkog vremena u drugom predmetu utvrđeno pravo na dodjelu pravne pomoći.
- (2) Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni Federacije Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, svojim zakonima utvrđuju šta se smatra minimumom socijalnog statusa kandidata za pravnu pomoć, s tim da taj minimum ne može biti viši od najniže prosječne neto plate ostvarene na nivou Bosne i Hercegovine u prethodnoj fiskalnoj godini.

Član 12.

Imovno stanje kandidata

- (1) Osnov za utvrđivanje prava kandidata na pravnu pomoć zbog lošeg imovnog stanja kandidata jesu svi prihodi i primanja koja se ne smatraju prihodom, primanja na koja podnosilac zahtjeva i članovi njegovog porodičnog domaćinstva ne plaćaju porez i imovina koja je u vlasništvu podnosioca zahtjeva i članova njegovog porodičnog domaćinstva, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Za ostvarivanje prava na pravnu pomoć koja obuhvata: pomoć u sastavljanju svih vrsta pismena, zastupanje pred organima uprave i institucijama, zastupanje pred organima na sudu, postupak mirnog rješavanja spora (medijacija), kao i za sačinjavanje apelacija pred ustavnim sudovima u Bosni i Hercegovini i Evropskim sudom za ljudska prava, utvrđuje se imovinsko stanje podnosioca zahtjeva i odlučuje se o pravu na pravnu pomoć.

Član 13.

Utvrđivanje podobnosti za pravnu pomoć na osnovu prihoda

- (1) Primanja koja se smatraju prihodom jesu primanja ostvarena po osnovu plate, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i prometa imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka propisanih zakonom o porezu na dohodak koje podnosilac zahtjeva i članovi njegovog porodičnog domaćinstva primaju u periodu od šest mjeseci prije mjeseca u kojem je zahtjev podnesen.
- (2) Prihodima iz prethodnog stava smatraju se i vanredni prihodi i imovina, koja uključuje nasljedstvo, poklone, otpremnine, nagrade i druge prihode koje je primio podnosilac zahtjeva ili član njegovog porodičnog domaćinstva barem jednom u periodu od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva.
- (3) Kod utvrđivanja podobnosti za pravnu pomoć na osnovu finansijskog kriterija neće se uzimati u obzir prihod i imovina onih članova porodičnog domaćinstva koji su u postupku za koji je podnesen zahtjev za pravnu pomoć, protustranka podnosiocu zahtjeva.

Član 14.

Djelimična naknada troškova postupka

Kada podnosilac zahtjeva ima na raspolaganju određena sredstva koja se mogu koristiti u toku postupka, ali su nedovoljna za plaćanje troškova postupka, a naročito troškova zastupanja, nadležni organ može odrediti iznos naknade koje će to lice platiti za troškove postupka.

Član 15.

Kriterij očigledne neosnovanosti

Pravna pomoć neće se odobriti podnosiocu zahtjeva:

- a) ako se iz samog zahtjeva, dokaza i činjenica na kojima se zasniva zahtjev očigledno može zaključiti da je takav zahtjev neosnovan;
- b) ako se radi o objesnom vođenju postupka,
- c) ako se radi o zloupotrebi prava na pravnu pomoć.

Član 16.

Kriterij obaveznosti po drugim zakonima i međunarodnim konvencijama

Pravna pomoć pruža se i licima koja na nju imaju pravo po zakonima *lex specialis* ili po međunarodnim konvencijama koje obavezuju Bosnu i Hercegovinu.

Član 17.

Pravo na informacije

- (1) Svako fizičko lice ima pravo na opće informacije o pravima i obavezama, pravne savjete i pomoć u popunjavanju formulara.
- (2) O pravnoj pomoći iz prethodnog stava vodi se evidencija.

Član 18.

Zahtjev za pravnu pomoć

- (1) Zahtjev za ostvarivanje prava na pravnu pomoć podnosi se nadležnim organima, na propisanom obrascu uz priložene dokaze o ispunjavanju uslova na pravnu pomoć.
- (2) Nadležni organi propisuju jednoobrazne obrasce za teritoriju Bosne i Hercegovine.
- (1) Podnosilac zahtjeva odgovara za tačnost podataka iz prethodnog stava.

Član 19.

Rješenje o pravu na pravnu pomoć

- (1) O pravu na pravnu pomoć odlučuje nadležni organ rješenjem bez odlaganja a najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Protiv rješenja nadležnog organa kojim se odbija zahtjev za pravnu pomoć, podnosilac zahtjeva ima pravo u roku od 15 dana od prijema rješenja tražiti od nadležnog organa preispitivanje tog rješenja.
- (3) U postupku za ostvarivanje prava na pravnu pomoć po ovom zakonu ne plaćaju se administrativne takse.

Član 20.

Vremensko važenje rješenja

- (1) Rješenje o odobrenoj pravnoj pomoći važi do pravosnažnog okončanja postupka.
- (2) Za postupke po vandrednim pravnim lijekovima i za postupke pred Ustvanim sudom Bosne i Hercegovine, Ustvanim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavnim sudom Republike Srpske i pred Evropskim sudom za ljudska prava, donosi se posebno rješenje.

Član 21.

Plaćanje troškova

Kada je korisnik pravne pomoći potpuno ili djelimično uspio sa tužbenim zahtjevom kojim mu se dosuđuje neka imovina ili prihod, osim imovine i prihoda koji se prema odredbama ovog zakona izuzimaju, isti je dužan nadležnom organu platiti iznos naplaćenih troškova postupka.

Član 22.

Pravna pomoć za izgubljeni spor

Kada korisnik pravne pomoći izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena pravna pomoć, isti nije dužan nadoknaditi troškove pravne pomoći.

Član 23.

Obaveza vraćanja sredstava za pruženu pravnu pomoć

Obaveza vraćanja sredstava postoji samo u slučaju kada se u toku postupka utvrdi da su se finansijske prilike korisnika ili članova njegovog porodičnog domaćinstva bitno izmijenile, tako da je isti u mogućnosti potpuno ili djelimično vratiti beskatne troškove za pruženu pravnu pomoć (kao npr. nasljedstvo, poklon, promjena posla, dobitak u igrama na sreću), o čemu se donosi posebno rješenje.

V - SUBJEKTI OVLAŠTENI ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI

Član 24.

Subjekti za pružanje pravne pomoći

- (1) Pravnu pomoć mogu pružati:
 - a) institucionalni organi (kancelarije, zavodi, centri za pravnu pomoć) koje formiraju nadležni organi za provođenje ovog zakona;
 - b) Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine i Advokatska komora Republike Srpske;
 - c) Nevladine organizacije (NVO) na način i pod uslovima predviđenim ovim zakonom.
- (2) Svi pružaoci pravne pomoći mogu davati opće pravne informacije o pravima i obavezama, pružati pomoć u popunjavanju formulara i jednostavnijih zahtjeva, davati pravne savjete, pružati pomoć u sastavljanju pismena, te vršiti zastupanje pred organima uprave i institucijama i u postupku medijacije.

Član 25.

Pravo zastupanja

(1) Pravo zastupanja u upravnim sporovima, prekršajnom, parničnom, vanparničnom i izvršnom postupku imaju:

- a) advokati - članovi Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine i Advokatske komore Republike Srpske,
- b) zaposlenici institucionalnih organa i nevladinih organizacija iz člana 24. ovog zakona, pod uslovom da su ti zaposlenici:
 - diplomirani pravnici,
 - da imaju položen pravosudni ispit,
 - da imaju najmanje dvije godine radnog iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita.

VI - INSTITUCIONALNO UPRAVLJANJE SISTEMOM PRAVNE POMOĆI

Član 26.

Institucionalno upravljanje

Radi povećanja efikasnosti u provođenju ovog zakona i utvrđivanja jedinstvenog institucionalnog upravljanja sistemom pravne pomoći u Bosni i Hercegovini imenuje se Odbor za upravljanje pravnom pomoći u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Odbor).

Član 27.

Odbor za pravnu pomoć

- (1) Odbor ima ukupno devet članova, a čine ga po jedan predstavnik i to:
 - Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine,
 - Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine,
 - Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine,
 - Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine,
 - Advokatske komore Republike Srpske,
 - Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine,
 - Ministarstva pravde Republike Srpske,
 - Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
 - Predstavnik nevladinih organizacija (NVO).
- (2) Odbor imenuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na prijedlog Vijeća ministara na period od četiri godine. Vijeće ministara utvrđuje svoj prijedlog na osnovu prethodno pribavljenih prijedloga od strane organa iz prethodnog člana.
- (3) Odbor donosi poslovnik o radu.
- (4) Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine koordinira rad i pruža tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova za potrebe Odbora.

Član 28.
Nadležnost Odbora

Nadležnost Odbora za pravnu pomoć je:

- a) uspostavljanje i vođenje politike pravne pomoći,
- b) koordinacija i harmonizacija sistema pravne pomoći u Bosni i Hercegovini i razvijanje međusobnih odnosa i saradnja nadležnih organa za pružanje pravne pomoći u Federaciji Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- c) verifikacija svih lista pružaoca pravne pomoći,
- d) utvrđivanje prijedloga jedinstvenih tarifa za pruženu pravnu pomoć uz prethodnu saglasnost nadležnih organa Federacije Bosne i Hercegovine i kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- e) odlučivanje o dodjeli pravne pomoći u izričitoj nadležnosti Bosne i Hercegovine,
- f) unifikacija dokumenata koji se upotrebljavaju u postupku po zahtjevu za pravnu pomoć,
- g) davanje informacija, objavljivanje publikacija, uređivanje web stranice,
- h) međunarodno predstavljanje sistema pravne pomoći u Bosni i Hercegovini,
- i) uspostavljanje standarda za kvalitetno pružanje pravne pomoći,
- j) planiranje i predlaganje budžeta za ostvarivanje pravne pomoći iz nadležnosti Odbora.

VII - FINANSIRANJE PRAVNE POMOĆI

Član 29.

Finansiranje pravne pomoći

- (1) Sredstva za organizovanje i pružanje pravne pomoći na nivou Bosne i Hercegovine obezbjeđuju se u Budžetu Bosne i Hercegovine.
- (2) Vijeće ministara na prijedlog Odbora donosi jedinstvenu tarifu za pružanje pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.

VIII - DODJELJIVANJE PRAVNE POMOĆI U PREKOGRANIČNIM SPOROVIMA

Član 30.

**Dodjeljivanje pravne pomoći
u prekograničnim sporovima**

- (1) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u dodjeljivanju pravne pomoći u prekograničnim sporovima, a u skladu s međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine.

(2) Odbor ima isključivu nadležnost da odlučuje o dodjeli pravne pomoći u prekograničnim sporovima.

IX - KONTROLA KVALITETA PRUŽANJA PRAVNE POMOĆI

Član 31.

Kontrola pružanja pravne pomoći

Kontrolu načina rada i kvaliteta pružanja pravne pomoći vrše Odbor i nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine i kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

X - NADZOR I PROVOĐENJE ZAKONA

Član 32.

Nadzor

Nadzor nad provođenjem ovog zakona vrši Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

Član 33.

Provođenje

- (1) Odbor podnosi jednom godišnje Izvještaj o svom radu Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, sa prijedlogom mjera za unapređenje sistema upravljanja i pružanja pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.
- (2) Godišnji izvještaj o radu i utrošenim sredstvima Odbor dostavlja prethodno Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje.
- (3) Godišnji izvještaj iz prethodnog stava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine sa svojim mišljenjem dostavlja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

XI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 34.

Propisivanje prava na besplatnu pravnu pomoć

U skladu sa odredbama ovog zakona Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni Federacije Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine donijet će svoje zakone o uspostavljanju sistema besplatne pravne pomoći, odnosno uskladiti postojeće propise sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 35.

Imenovanje Odbora

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine će u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona imenovati članove Odbora.

Član 36.

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u
«Službenom glasniku Bosne i Hercegovine».

PS BiH broj _____
S a r a j e v o, _____ 2007. godine

PREDSJEDAVAJUĆI

***Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH***

PREDSJEDAVAJUĆI

***Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH***

O B R A Z L O Ž E N J E

I - USTAVNO-PRAVNI OSNOV ZA VOĐENJE PROPISA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima, sadržan je u članu IV 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nadležna za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za vršenje funkcija Skupštine Bosne i Hercegovine po Ustavu.

II - RAZLOZI ZA VOĐENJE PROPISA

Zakonodavni dio reforme u pravosuđu postavio je znatno šire nego ranije pravo siromašnog osumnjičenog, odnosno optuženog da ima branioca tako da po tom osnovu može zahtijevati branioca u toku cijelog krivičnog postupka i to za sva djela "ako to zahtijevaju interesi pravednosti".

Međutim u "nekrivičnim" postupcima u ostvarivanju pravne zaštite nisu, ali je nužno otkriti prepreke koje onemogućavaju ili otežavaju jednak pristup sudu i pravdi svim građanima.

U skladu sa ovim zakonima troškovi advokata u BiH su mnogo veći zbog povećanog broja njihovih dužnosti. Za mali broj "bogatih" stranaka ovo ne predstavlja problem. Oni mogu jednostavno i lako "platiti" svoje advokate iz ličnih fondova. Međutim, mnogi neće biti u mogućnosti da sebi plate pomoć. Praksa je većine država da ima "kancelarije" koje se bave pružanjem besplatne pravne pomoći siromašnim strankama. Sličan zakon je usvojen u Brčko Distriktu BiH. Osnovana je kancelarija za pravnu pomoć Brčko Distrikta, što ukazuje na potrebu usvajanja ovog instituta i na ostalom dijelu BiH.

Iako Ustav Bosne i Hercegovine i ostali relevantni međunarodni dokumenti predviđaju pravo na pošteno saslušanje i u građanskim i krivičnim slučajevima i garantuju jednak pristup pravdi bez diskriminacije, pravna pomoć u BiH u građanskim slučajevima gotovo da ne postoji, ili je svedena na najmanju zagarantovanu mjeru. Ona se uglavnom odnosi na oslobađanje siromašnih ljudi od plaćanja troškova postupka ili sudskih taksi, ali nema cjelovitog državnog mehanizma za pravnu pomoć. Evidentno je da postoji veliki broj ljudi u BiH koji nemaju pristup sudovima zbog siromaštva. BiH zakoni u građanskim stvarima ne sadrže odredbe za pravnu pomoć. U nekim slučajevima po entitetskim zakonima o građanskom postupku sud može postaviti privremenog zastupnika po službenoj dužnosti za optuženog. Ipak ovo imenovanje se ne smatra pravnom pomoći nego više kao pravno nadomještanje za stranku koja je neophodna da se održi sudski postupak.

Naime, zakonodavna analiza otkriva da postoje ozbiljni nedostaci u provođenju pravne pomoći u građanskim postupcima.

Shodno navedenom, a i zahtjevu stvarne ravnopravnosti u ostvarivanju pravne zaštite javlja se nužnim uvođenje instituta za pružanje pravne pomoći u građanskim stvarima stranaka slabog imovnog stanja.

Razvijanje sistema i strukture održivog pravnog savjetovanja i besplatne pravne pomoći u građanskim stvarima u BiH sa odgovarajućim prijedlogom zakonskog rješenja u ovoj oblasti, postavlja jedan od zahtjeva Vijeća Evrope i obavezu koju je BiH prihvatila kao neophodnu u oblasti reforme pravosuđa.

Jednakost u postupanju podrazumijeva da se svakoj strani mora dati razumna prilika da prezentuje svoj slučaj - uključujući i svoje obaveze - pod uslovima koji je u značajnoj mjeri ne stavljaju u nepovoljan položaj "vis-a-vis" protustranke. Naime, neminovna je pravedna ravnoteža između strana, ali ne samo u tehničkom smislu, što opravdava razlog da se "neuka", a siromašna stranka izjednači sa strankom kojoj ne treba pravna pomoć ili sama može snijeti troškove za pravnu pomoć. Pravo na pristup sudu podrazumijeva i "da su strane dovoljno obaviještene", kako bi zahtjev siromašne neuke stranke bio osnovan. Nadalje, ovo pravo obuhvata i mogućnost provjere odluka određenih drugih organa.

Radi navedenog, a u okviru reforme zakonodavstva u oblasti pravosuđa potrebno je obezbijediti uslove za kvalifikovane, finansijski opravdane i održive usluge besplatne pravne pomoći u građanskim predmetima za socijalno ugrožene kategorije stanovništva, koje će biti pružene od strane kvalitetnih pravnih stručnjaka ili advokata.

Pružaoци pravne pomoći su pravna lica i institucionalni organi, koji su ovlašteni da, u skladu sa odredbama procesnih zakona u Bosni i Hercegovini, mogu se pojavljivati kao puni procesni punomoćnici u svim postupcima u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć.

Poboljšanje pristupa pravdi u BiH je rezultat predloženih zakonskih rješenja, a ista predstavljaju dalji korak i novi kvalitet u razvoju i garanciji jačanja vladavine prava.

III - USKLAĐENOST PROPISA S EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Evropski standardi zahtijevaju da svako tokom odlučivanja o njegovom građanskom pravu i obavezi ima pravo na pravedno suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim zakonom ustanovljenim sudom. Član 6. EKJP garantuje pravo na pravedno suđenje, ali ne propisuje pravila, odnosno to se treba regulisati prvenstveno domaćim zakonom.

Međutim, u skladu sa praksom Suda iz Strazbura, koji se poziva na član 6. EKLJ posebno se garantuje pravo na besplatnu pravnu pomoć, ali organi Konvencije ističu da efikasno pravo na pristup sudu može zahtijevati dodjelu pravne pomoći potrebno ugraditi u državno zakonodavstvo.

Odredbe Konvencije regulišu oblast "prava na pravedno suđenje" i "jednak pristup pravdi", tako što obavezuju sve države članice, dok svaka od njih individualno uređuje ovu oblast, na način koji odgovara njenom ustavnom sistemu, državnoj strukturi, i sl.

IV - PROVEDBENI MEHANIZMI I OSIGURAVANJE POŠTIVANJA PROPISA

Provedba ovog zakona obezbijedena je kroz postojanje državnih pravosudnih organa, kao i nadležnog organa za pružanje pravne pomoći shodno ovom zakonu, odnosno ustanovljenog organa čija se ovlaštenja sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima, u obimu i oblicima predviđenim zakonom.

Pravna pomoć je lično pravo i važi samo za stranku kojoj je priznato i samo za postupak koji je priznat. Pravo na pravnu pomoć nije konačno čime bi u cijelosti stranka bila oslobođena obaveza, jer se predviđaju i izuzeci kada je stranka dužna nadoknaditi troškove. Besplatnu pravnu pomoć može dobiti samo fizičko, a ne i pravno lice. Ovo pravo mogu ostvariti stranke koje bi plaćanjem ovakvih usluga znatno umanjile sredstva iz kojih se izdržava stranka i članovi njene porodice.

U Prijedlogu zakona određen je pojam i pravni status lica prema kome postoji obaveza države. Dakle, stručna pomoć će se pružiti nakon brižljive ocjene okolnosti iz kojih proizilazi pravo na besplatnu pravnu pomoć.

Stranka koja želi ostvariti svoje pravo podnosi zahtjev i dokaze o imovnom stanju sebe i članova svoje porodice. Stranka se oslobađa od plaćanja stvarnih izdataka i nagrade koju bi inače platila izabranom advokatu.

Nadzor nad provedbom ovog zakona vrši Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine. Naime, Odbor za pravnu pomoć Bosne i Hercegovine Izvještaj o svom radu dostavlja prethodno Vijeću ministara na razmatranje, a zatim Vijeće ministara sa svojim mišljenjem dostavlja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

V - KONSULTACIJE

Sličan zakon je usvojen u Brčko Distriktu BiH. Osnovana je kancelarija za pravnu pomoć Brčko Distrikta BiH, kao i u Zeničko-dobojskom kantonu. Saglasna je praksa i standardi mnogih evropskih zemalja, kao i pripreme za uvođenje instituta besplatne pravne pomoći u građanskim stvarima u zemljama okruženja. U iznalaženju i usaglašavanju najpovoljnijih zakonskih rješenja učestvovali su predstavnici izvršne i sudske vlasti svih nivoa u Bosni i Hercegovini, a veliku kako savjetodavnu tako i tehničku podršku pružili su predstavnici međunarodnih organizacija, te predstavnici nevladinog sektora. Zakonski tekst je duži vremenski period bio dostupan javnosti putem web sajta Ministarstva pravde BiH, bez značajnih primjedbi.

VI - REVIZIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Prijedlogom zakona omogućuje se ispunjenje obaveza, koje je BiH preuzela pristupanjem EKLJ, što je ugrađeno i u Ustav BiH. S obzirom da je Konvencija međunarodno multilateralni ugovor, ne može se očekivati da će se, osim u izuzetnom slučaju, njene odredbe mijenjati. Samim tim i obaveze BiH za predloženim zakonskim odredbama su trajnog karaktera.

Nadalje, donošenje i primjena ovog zakona ne iskazuje izmjene postojećih propisa. Međutim, u skladu sa odredbama ovog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine donijet će svoje zakone o uspostavljanju sistema besplatne pravne pomoći, odnosno uskladiti postojeće propise sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

VII - FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE PROPISA

Za provođenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima i ostalih zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u prvoj godini primjene zakona, bit će potrebna ukupna sredstva od 5.043.558 KM.

Pregled ukupno potrebnih sredstava, po osnovu teritorijalne pripadnosti je:

Rashodi BiH	626.210
Rashodi FBiH	2.513.505
Rashodi RS	1.351.448
Rashodi BD	552.395

BiH će organizovati jedan centar za pravnu pomoć u Sarajevu, koji bi se trebao baviti složenijim oblicima pružanja pravne pomoći, te se specijalizovati za prava azilanata i drugih sličnih kategorija fizičkih lica.

Konačno, BiH će u prvoj godini primjene zakona biti dužna za obezbijediti ukupno 626.210 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora obezbijede sredstva, Na primjer, novčana sredstva se mogu obezbijediti od donatora, oprema od budžetskih korisnika BiH ili lokalnih zajednica, itd.

Proračun potrebnih finansijskih sredstava za provođenje ovog Zakona sačinio je ekspert finansijske struke gos. Žarko Mionić, te se stručna pismena analiza dostavlja u prilogu i čini sastavni dio obrazloženja.

III - POTREBNA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM STVARIMA

1. UVOD

Da bi se Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu Zakon), te odgovarajući zakoni u entitetima i Brčko Distriktu praktično proveli u praksi, neophodno je obezbijediti finansijska sredstva.

Članom 29. Zakona je propisano da se sredstva za organizovanje i pružanje pravne pomoći na nivou Bosne i Hercegovine obezbjeđuju u Budžetu Bosne i Hercegovine. Na osnovu prednjeg, a poštujući budžetsku strukturu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), te odredbe člana 34. Zakona kojim je propisano da u skladu sa odredbama navedenog zakona, Federacija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH), Republika Srpska (u daljem tekstu: RS) i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BD) svojim zakonima uspostavljaju sistem pravne pomoći, biće potrebno da i FBiH, RS i BD obezbijede sredstva u svojim budžetima.

2. STATISTIČKI PODACI, OSTALI PODACI I ISKUSTVA DRUGIH

2.1. Statistički podaci

U cilju što tačnije procjene potrebnih sredstava za sagledavanje finansijskog efekta primjene Zakona i ostalih zakona, prikupljeni su i odgovarajući statistički podaci.

U Tabeli broj 1. navedeni su prikupljeni statistički podaci, kao i izvori podataka.

TABELA BROJ 1

R.br.	Opis	BiH	FBiH	RS	DB
1	2	3	4	5	6
1.	Broj stanovnika	-	2.848.000	1.471.529	80.000-100.000 slobodna procjena
2.	Broj penzionera	-	310.475	191.804	Uključeno u entitetske cifre
3.	Broj nezaposlenih lica	-	350.187	151.599	5.989
4.	Broj korisnika socijalne zaštite	-	102.921	41.954	746
5.	Broj azilanata	3.333	-	-	-
6.	Ukupno (r. br. 2 do r. br. 5)	3.333	763.583	385.357	-
7.	Relativni odnos potencijalno ugroženog	-	26,81	26,19	-

	stanovništva u %				
8.	Broj zaposlenih (prosjek u 2005.godini)	505.452	388.418	117.034	8.263
9.	Prosječne neto plate u 2005. godini (u KM)	538	558	465	671

Izvori podataka:

- 1) Državna agencija za statistiku <http://www.bhas.ba/Files/statistika-bih.htm>
- 2) Dopis Federalnog Ministarstva rada i socijalne politike, broj 03-, od 24.04.2006. godine,
- 3) Dopis Republičkog Zavoda za statistiku Republike Srpske, broj: 857-1/06 od 08.06.2006.,
- 4) Dopis Biroa za zapošljavanje Brčko Distrikta od 19.04.2006. godine,
- 5) Dopis Federalnog Ministarstva rada i socijalne politike, broj: 05-35/7-636/06 od 27.04.2006., i
- 6) Saopštenja Federalnog Zavoda za statistiku, Republičkog Zavoda za statistiku Republike Srpske i Centra za socijalni rad Brčko Distrikta.

2.2. Ostali podaci i iskustva drugih

Pored prikupljenih statističkih podataka za potrebe procjene potrebnih sredstava korišteni su i podaci iz drugih izvora.

2.2.1. Za potrebe procjene potrebnih sredstava za primjenu Zakona i ostalih zakona, korištena su i iskustva BD. Naime, BD ima uspostavljenu Kancelariju za pravnu pomoć, koja je u 2005. godini zastupala lica lošeg imovnog stanja u krivičnom postupku, u parničnom, vanparničnom i drugim postupcima. Prije toga svakako treba navesti da BD ima povoljniju ekonomsku poziciju od ostalih budžetskih cjelina u BiH, da ima povoljniji odnos zaposlenih i nezaposlenih lica i da ima relativno malu teritoriju koju mora pokriti postupcima po ovom zakonu.

Kancelarija za pravnu pomoć je organima BD podnijela Izvještaj o radu za period 01.01. do 31.12.2005. godine, broj Ku-22/06 od 15.03.2006. godine, gdje je, između ostalog, navedeno:

- da je kancelarija imala 12 zaposlenih (od čega 1 direktor i 5 advokata),
- da je u parničnim postupcima zastupano 127 predmeta,
- da je u izvršnim predmetima zastupano u 29 predmeta,
- da je u vanparnici zastupano 10 predmeta,
- da je pruženo 2.116 usmenih pravnih savjeta i
- da je izvršeno 1.602 zastupanja na sudu, od čega u krivičnim i parničnim stvarima 485, a u ostalim predmetima 1.117.

2.2.2. Za potrebe procjene potrebnih sredstava za primjenu Zakona i ostalih zakona, korištena su i iskustva Republike Slovenije. Naime, iako Republika Slovenija u odnosu na BiH ima:

- daleko povoljniju ekonomsku poziciju,
- daleko povoljniji apsolutni i relativni odnos zaposlenih i penzionera,
- nema kategorije izbjeglog i raseljenog stanovništva i
- ima možda približno isti broj azilanata,

ipak je moguće koristiti određene podatke u svrhu procjene.

Tu se prije svega misli na porast broja korisnika besplatne pravne pomoći i broja predmeta u periodu od 2001. do 2005. godine, što se vidi iz Tabele broj 2.

TABELA BROJ 2

God.	Novi predmeti	Predmeti u radu	Riješeni predmeti	Neriješeni predmeti 31.12.
2001.	557	557	291	266
2002.	3.595	3.861	3.300	544
2003.	10.052	10.596	9.909	687
2004.	11.086	11.773	10.741	1.021
2005.	12.215	13.237	12.116	1.121

Izvor podataka: Sodna statistika

Republika Slovenija je u 2002. godini imala 1.964.036 stanovnika, a u 2003. godini ukupan broj primalaca socijalne pomoći je iznosio 140.063, odnosno 7,13% u odnosu na broj stanovnika. Iz Tabele broj 2 vidi se da je u 2005. godini bilo 12.215 predmeta, što čini 8,72 % u odnosu na broj primalaca socijalne pomoći. Mora se ipak navesti da u ovoj računici nisu uzeti podaci o direktnim djelatnostima pravne pomoći od strane nadležnog ministarstva i da je isto u 2005. godini evidentiralo 8.490 pravnih savjeta.

Razumljivo je da se u kasnijoj računici za sve budžetske strukture u BiH uzmu nepovoljnije tendencije od navedenih, čak i u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona.

Naime, prema odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Slovenije kriterij za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć je socijalni status, odnosno ugroženost socijalnog statusa klijenta i/ili njegove porodice troškovima sudskog postupka. Kao kriterij utvrđivanja socijalnog statusa propisan je najniži lični dohodak po propisima Republike Slovenije, a u iznimnim slučajevima (bolest, obrazovanje djece sa posebnim potrebama...) i dvostruki iznos najnižeg ličnog dohotka.

Međutim, kada je riječ o korisnicima socijalne pomoći, njima pripada pravo na besplatnu pravnu pomoć bez utvrđivanja finansijskog stanja, odnosno istima pripada pravo na vanrednu besplatnu pravnu pomoć, što potvrđuje prethodni zaključak u pogledu procjene broja korisnika besplatne pravne pomoći u BiH, odnosno da je učešće ugroženih kategorija stanovništva u ukupnom broju stanovnika u BiH znatno više od istog podatka za Republiku Sloveniju.

Kada je riječ o proceduri ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć, prema odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Slovenije, zahtjev za ostvarenje prava se predaje nadležnom okružnom sudu i nadležnim radnim i socijalnim sudovima. Iz prednjeg je vidljivo da je pravo na ostvarenje besplatne

pravne pomoći u Sloveniji "spušteno" na najniži mogući nivo, odnosno neposredno omogućeno budućim klijentima.

Imajući u vidu situaciju u cijeloj BiH, u kasnijoj računici korišten je princip otvaranja centara za besplatnu pravnu pomoć isključivo u sjedištima okružnih sudova (npr. za RS u 5 sjedišta okružnih sudova), uz obavezu centara da u svakoj općini obezbijede dežurstvo po jedan radni dan, a da prostor i pomoćno osoblje obezbijede jedinice lokalne uprave (općine).

2.2.3. Porast broja predmeta u periodu 2001. do 2005. godina, u Republici Sloveniji, svakako je uslovio i znatno povećanje sredstava koja su iz budžeta izdvojena u cilju pružanja besplatne pravne pomoći, tako da je od početnih 150.393 SIT u 2001. godini, u 2005. godini utrošeno 300.109.000 SIT (što iznosi 2.449.349 KM).

Međutim, jedno drugo iskustvo iz Slovenije je zanimljivo. Naime, prilikom planiranja sredstava u budžetu, u prvim godinama primjene zakona, sredstva za besplatnu pravnu pomoć su planirana na nivou Vrhovnog suda Slovenije, ali se u 2004. i 2005. godini prešlo na finansiranje po sudovima koji pružaju besplatnu pravnu pomoć, sa argumentom da su tada ti sudovi više zainteresovani za pravilnu potrošnju i eventualnu uštedu sredstava.

2.2.4. Analiza donošenja, finansiranja i primjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u Sloveniji pokazuje da se prilikom provođenja istih procedura u BiH, mora povesti računa o sljedećem:

- da se mora izvršiti odgovarajuća priprema stanovništva, odnosno budućih klijenata u postupku ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć,
- da se medijska promocija mora usmjeriti prema odgovarajućim strukturama stanovništva,
- da se u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona moraju voditi sveobuhvatne i tačne evidencije o klijentima, predmetima i utrošenim sredstvima, kako bi dobijeni podaci postali istinita osnova za planiranje aktivnosti i sredstava u budućim poslovnim (fiskalnim) godinama,
- da se utvrdi tačno mjesto planiranja budžetskih sredstava, kao i analitika rashoda na svim nivoima,
- da se svake godine podnose detaljni izvještaji o broju datih savjeta, o broju primljenih zahtjeva, o broju odobrenih zahtjeva, o broju riješenih i neriješenih predmeta po vrstama postupaka, o utrošku sredstava i o broju izvršilaca po usvojenoj organizacionoj strukturi i
- imajući u vidu iskustva Slovenije, možemo očekivati da ako stanovništvo BiH bude adekvatno informisano o pravu na besplatnu pravnu pomoć, da će nakon prve godine implementacije porasti i potražnja za pravnom pomoći.

2.2.5. I pored naprijed navedenog, sredstva za realizaciju Zakona i ostalih zakona o pružanju besplatne pravne pomoći treba planirati na pozicijama Ministarstva pravde BiH, te ministarstvima pravde entiteta i posebnu poziciju u budžetu BD. Dodatni argument za ovakvo budžetsko rješenje je i donošenje Dokumenta okvirnog budžeta (u daljem tekstu: DOB) u skladu sa budžetskim propisima BiH, FBiH, RS i BD.

Budući da se uporedo sa procedurom donošenja Zakona, provodi i procedura usvajanja DOB-a za period 2007-2009. godine, to je potrebno odmah pristupiti uvrštavanju procijenjenih pozicija u DOB za 2007-2009. godinu, kako bi se izbjeglo uvrštavanje planiranih pozicija neposredno pred sjednice parlamenata.

3. UTVRĐIVANJE ZAJEDNIČKIH PARAMETARA

Da bi se stvorile realne i približno iste pozicije svih nivoa vlasti u BiH u postupku pružanja besplatne pravne pomoći potrebno je izračunati ili na drugi način procijeniti zajedničke parametre. Prema odredbama Zakona zajednički parametri su:

- broj očekivanih predmeta,
- relativni odnosi različitih vrsta postupaka i sporova i
- jedinstvena tarifa (naknada) po vrstama postupaka i sporova.

3.1. Izračunavanje očekivanog broja predmeta

Čini se da je pored naprijed navedenih podataka važno istaći i druge izvore utvrđivanja socijalnog statusa stanovništva. Naime, prema članu 10. Zakona jedan od uslova za ostvarivanje pravne pomoći je i finansijski kriterij, a prema članu 11. Zakona, minimum socijalnog statusa smatra se ukupan prihod ostvaren u domaćinstvu kandidata sa pravnom pomoću s tim da taj prihod ... " ne može biti viši od najniže prosječne neto plate ostvarene na nivou BiH u prethodnoj fiskalnoj godini". Prema prednjem, trenutno se smatraju ugroženim kategorijama stanovništva sva domaćinstva u BiH čiji prihodi su iznosili manje od 538 KM mjesečno.

Razvojni program Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP) je u Projektu "Sistem ranog upozoravanja"- IV Kvartalni izvještaj (za 2005. godinu) analizirao ekonomsku situaciju u BiH i finansijsku stabilnost, te prihode i socijalnu stabilnost. Na strani 29. kvartalnog izvještaja, navedeno je da su primanja do 500 KM u 2005. godini imala 62,09 % domaćinstava u BiH, (58,37 % domaćinstava u FBiH, 66,48 % domaćinstava u RS i 82,61 % domaćinstava u BD)- (izvor podataka: ispitivanje javnog mnijenja PRISM Research).

Istovremeno je prema podacima Kancelarije za pravnu pomoć BD utvrđeno da je u 2005. godini bilo:

- primljenih predmeta 628 (sa krivičnim predmetima, ali bez upravnog postupka i spora) i
- usmenih savjeta 2.116

Naime, prema aktima o uspostavljanju Kancelarije za pravnu pomoć u BD, ista zastupa lica slabijeg imovnog stanja u krivičnom, parničnom i vanparničnom postupku, ali bez zastupanja i provođenja upravnog postupka i spora.

Na bazi prednjih podataka mogla bi se sačiniti projekcija ukupnog broja očekivanih prometa u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona.

TABELA BROJ 3

Opis	FBiH	RS	BD
1	2	3	4
1. Procijenjeni broj stanovnika	2.848.000	1.471.529	100.000
2. Prosječan broj članova porodičnog domaćinstva	4	4	4
3. Broj domaćinstava	712.000	367.882	25.000
4. Postotak ugroženih domaćinstava - %	58,37	66,48	82,61
5. Broj ugroženih domaćinstava	415.600	244.600	20.600
6. Broj predmeta u BD u 2005. godini (sa krivičnim, ali bez upravnog postupka)			628
7. Procenat učešća (kol. 6: kol. 5)x 100			3,04
8. Procenat povećanja za upravni postupak (10 % na 3,04)			0,30
9. Korigovani procenat učešća			3,34
10. Očekivani ukupni broj predmeta (kol. 5 x 3,34: 100)	13.900	8.200	700

3.2. Izračunavanje relativnog odnosa postupaka i sporova

U članu 6. stav 2. Zakona propisano je da se besplatna pravna pomoć korisnicima može pružati u sljedećim postupcima.

- upravni postupak i spor,
- prekršajni postupak,
- parnični postupak,
- vanparnični postupak i
- izvršni postupak

Koristeći podatke BD, odnosno Kancelarije za pravnu pomoć (dopis - Odgovor na upitnik o statusu i organizaciji Kancelarije, od 01.08.2006. godine), kao i iskustvene podatke Advokatske komore RS, pretpostavljeni su sljedeći relativni odnosi u broju predmeta razvrstanih prema odredbama člana 6. stav 2. Zakona:

TABELA BROJ 4

R. br.	Vrsta postupka ili spora	Procenat učešća u svim sporovima i postupcima - %
1	2	3
1.	Upravni postupak i spor	20,00
2.	Prekršajni postupak	5,00
3.	Parnični postupak	50,00
4.	Vanparnični postupak	10,00
5.	Izvršni postupak	15,00
	Ukupno	100,00

3.3. Utvrđivanje Nacrta jedinstvene tarife

Za potrebe propisivanja posebne jedinstvene tarife pravne pomoći, koju prema članu 28. Zakona utvrđuje Odbor za pravnu pomoć BiH (uz prethodnu saglasnost nadležnih organa FBiH, RS i BD) korištena je Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata FBiH. Iz tarife FBiH, su prvo isključeni krivični, postupak stečaja i likvidacije, zemljišnoknjižni postupak i postupak za upis u registar društava, a potom je Advokatska komora RS dodatno proradila preostali dio tarife, te je sačinjen Nacrt jedinstvene tarife za besplatnu pravnu pomoć (u daljem tekstu: Nacrt tarife).

Nacrt tarife u nekrivičnim stvarima prezentovan uz ovaj dio obrazloženja Zakona, ne smatra se pravnim aktom po odredbama Zakona, a isti je poslužio kao osnova za utvrđivanje visine naknade advokatima i nevladinim organizacijama u BiH (u daljem tekstu: NVO), koji će se baviti poslovima pružanja besplatne pravne pomoći u skladu sa odredbama člana 24. Zakona.

Slijedi obrazloženje kolona iz tabele broj 5 i Nacrt tarife:

- kolona 2 - Opis: Preuzeti su postupci iz člana 6. Okvirnog Zakona (r. br. 1 do r. br. 5), potom su radnje u postupcima grupisane po uzoru na Tarifu o nagradama i naknadi troškova za rad advokata FBiH;
- kolona 3 - Broj bodova: Procijenjeni broj bodova na bazi iskustva advokata u RS;
- kolona 4 - Napomena: Uporedni pokazatelj o broju bodova za istu vrstu postupka ili spora po Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata u RS.

TABELA BROJ 5

1 bod = 1

KM

R. br.	Opis	Broj bodova	Napomena
1	2	3	4
1.	Upravni postupak: inicijalni akti i zastupanje	50	33% bodova iz RS

2.	Prekršajni postupak: zastupanje i odbrana na sudu za prekršaje - izuzeta su zastupanja za prekršaje u privrednom poslovanju	75	75% bodova iz RS
3.	Parnični postupak	85	Prosječna vrijednost boda
	3.1. Razvod braka, razvod i poništenje braka, izdržavanje i povjeravanje djece, utvrđivanje očinstva ("porodični predmeti")	100	U RS 120 bodova
	3.2. Smetanje posjeda, pravo služnosti i druga stvarna prava	100	
	3.3. Stambeni odnosi	50	50% bodova iz RS
	3.4. Radni odnosi i sporovi sa poslodavcem	50	50% bodova iz RS
	3.5. Sporovi proistekli iz nasljednog prava (pravo na naslijeđe, ugovori o izdržavanju i sl.)	100	50% bodova iz RS
	3.6. Sporovi proistekli iz zajednički stečene imovine, podjele bračne imovine i neosnovanog obogaćenja po osnovu vanbračne zajednice	100	
	3.7. Ostali parnični predmeti	100	
4.	Vanparnični postupak (većina predmeta je procjenjiva)	100	
5.	Izvršni postupak	50	Uglavnom 50% od parničnog postupka koji se izvršava

4. ZBIRNA – TERITORIJALNA STRUKTURA RASHODA

Za provođenje Zakona i ostalih zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u prvoj godini primjene zakona, bit će potrebna ukupna sredstva od **5.043.558 KM**. Pregled ukupno potrebnih sredstava, odnosno zbirnih sredstava po osnovu teritorijalne pripadnosti je vidljiv iz Tabele broj 6.

TABELA BROJ 6

R. br.	Mjesto rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi BiH	626.210	
2.	Rashodi FBiH	2.513.505	
3.	Rashodi RS	1.351.448	
4.	Rashodi BD	552.395	
	Ukupni rashodi	5.043.558	

5. EKONOMSKA- ANALITIČKA STRUKTURA RASHODA

Ekonomska- analitička struktura rashoda je vidljiva u poglavljima 5.1. do 5.4., odnosno iz tabela prezentovanih u tim poglavljima. Uz svaku tabelu sačinjeno je i posebno obrazloženje, koje upućuje na način i kriterije dobijenih iznosa pojedinih rashoda.

5.1. Ekonomska - analitička struktura rashoda BiH

TABELA BROJ 7

R.br.	Opis rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi nadležnog organa	5.500	
	1.1. Troškovi materijala i usluga	5.500	
2.	Rashodi centra za pravnu pomoć	393.110	
	2.1. Objekti	0	Ne u 1. godini
	2.2. Oprema	53.000	
	2.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	18.000	
	2.4. Troškovi materijala i usluga	51.000	
	2.5. Troškovi plata	271.110	
3.	Rashodi Odbora za pravnu pomoć	87.600	
	3.1. Objekti	0	Zaduženo ministarstvo
	3.2. Oprema	0	Zaduženo ministarstvo
	3.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	0	Zaduženo ministarstvo
	3.4. Troškovi materijala i usluga	0	Zaduženo ministarstvo
	3.5. Troškovi naknada	87.600	
4.	Rashodi pravne pomoći (po tarifi)	100.000	
	4.1. Naknada advokatima i NVO	100.000	
5.	Rashodi informativne pomoći	30.000	
	5.1. Informativne sesije	0	Zaduženi entiteti
	5.2. Informativni štampani materijal	0	Zaduženi entiteti
	5.3. Medijska promocija	30.000	
6.	Ostali rashodi	10.000	
	6.1. Ostali rashodi	10.000	
	Ukupni rashodi (r.br. 1 do r.br. 6)	626.210	

5.1.1. Prema odredbama člana 4. Zakona, organ BiH je definisan kao "nadležni organ", odnosno "ustanovljeni organ čija se ovlaštenja sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima...", dok se prema odredbama člana 18. i 19. Zakona može zaključiti da će nadležni organ biti Ministarstvo pravde BiH, odnosno Ministarstvu

pravde će se podnositi zahtjevi, isto će propisati jednoobrazne obrasce za podnošenje zahtjeva, te odlučivati o dodjeli besplatne pravne pomoći.

Shodno tome, isto će u prvoj godini primjene Zakona imati znatno veću aktivnost u smislu:

- sačinjavanja i prezentacije odredaba zakona zaposlenim u ministarstvima pravde i centrima za pravnu pomoć,
- pripreme podzakonskih akata i
- dostavljanja internih tumačenja i objašnjenja,

te je moguće očekivati godišnje troškove od ukupno 5.500 KM i to:

- troškovi materijala za štampanje na 20 strana za 10 prezentacije za po 20 učesnika .. 3.000 KM,
- troškovi reprezentacije za 10 prezentacija 2.000 KM,
- ostali troškovi 500 KM

5.1.2. BiH će organizovati jedan centar za pravnu pomoć u Sarajevu, koji bi se trebao baviti složenijim oblicima pružanja besplatne pravne pomoći, te se specijalizovati za prava azilanata i drugih sličnih kategorija fizičkih lica.

Centar neće imati svoj objekat, mada takvu mogućnost treba ostaviti otvorenom, ukoliko Kanton Sarajevo želi ustupiti građevinski objekat ili dio građevinskog objekta, privremeno ili trajno na korištenje. U svakom slučaju u prvoj godini primjene Zakona ne očekuje se da će centar imati cijeli ili dio objekta na trajnom ili privremenom korištenju.

Obezbjeđenje sredstava za nabavku opreme zavisi od ukupnog broja zaposlenih u centru za pravnu pomoć u BiH. Prema procjeni centar će imati 8 zaposlenih radnika (1 diplomirani pravnik - direktor centra za pravnu pomoć, 3 diplomirana pravnik, 2 administrativna službenika, 1 računovođa sa VŠS spremom i 1 tehnički sekretar).

Za potrebe centra za pravnu pomoć neophodno je obezbijediti 1 putnički automobil, u vrijednosti do 30.000 KM, sa uključenim PDV-om.

Svaki zaposleni treba imati računar, odnosno potrebno je 8 računara, čija ukupna vrijednost iznosi 16.000 KM, sa uključenim PDV-om.

Za zaposlene treba obezbijediti i sljedeći kancelarijski namještaj:

- radni sto (8 komada)	3.200 KM
- radne stolice (8 komada)	800 KM
- telefoni (5 komada)	750 KM
- vitrine za dokumentaciju (5 komada)	1.500 KM
- ostali namještaj	<u>750 KM</u>
Ukupno	7.000 KM

Prema tome, za nabavku opreme za potrebe centra za pravnu pomoć u BiH u prvoj godini primjene Zakona je potrebno 53.000 KM.

Zakup objekata, odnosno zakup poslovnog prostora je vjerovatnija varijanta obezbjeđenja uslova za rad centra za pravnu pomoć. Za takav broj zaposlenih potrebno je 5 kancelarija od po 16 m² u Sarajevu. Prema procjeni prosječna mjesečna zakupnina sa PDV- om iznosi 300 KM, odnosno mjesečno 1.500 KM, a u prvoj godini primjene Zakona 18.000 KM.

Ukoliko se ne bude plaćala zakupnina, nego se budu plaćali troškovi investicionog održavanja,

a potom obračunavala i amortizacija, tada će se planirani iznos smanjiti najmanje za 50%.

Za svaku od 5 kancelarija neophodno je obezbijediti prosječne uslove za rad što podrazumijeva obezbjeđenje sredstava za sljedeće vrste troškova:

- troškovi električne energije (po 50 KM mjesečno) 600 KM,
- troškovi toplotne energije (po 30 KM mjesečno) 360 KM,
- PTT troškovi i troškovi telefona (po 70 KM mjesečno) 840 KM,
- troškovi prevoza (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi dnevnica (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi kancelarijskog materijala (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- računovodstvene i bankarske usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM i

- ostale usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM.

Iz prednjeg proizilazi da za svaku od navedenih kancelarija treba obezbijediti 10.200 KM, odnosno za svih 5 kancelarija u prvoj godini primjene Zakona ukupno 51.000 KM.

Bruto plate se trebaju planirati vodeći računa da se sa zaposlenim radnicima sklapaju ugovori o visini neto plata bez bilo kakvih drugih naknada, odnosno planirana neto plata čini ukupan zbir svih primanja zaposlenog. Slijedi pregled:

TABELA BROJ 8

R. br.	Naziv pozicije	Stepen stručne spreme	Mjesečna neto plata	Godišnja neto plata svih izvršilaca
1	2	3	4	5
1.	Direktor – 1 izvršilac	VSS	3.000	36.000
2.	Advokat – 3 izvršioca	VSS	2.400	86.400
3.	Šef administracije - 1 izvršilac	VŠS	1.000	12.000
3.	Administrativni službenici – 3 izvršioca	SSS	700	25.200
	Ukupno			159.600

Na planirani iznos neto plata od 159.600 KM, treba obračunati i 69,87 % ukupnih poreza i doprinosa, propisanih poreskim zakonima FBiH, što iznosi 111.510 KM.

Konačno ukupni troškovi bruto plata prema procjeni za prvu godinu primjene Zakona iznose 271.110 KM, a ukupni rashodi centra za pravnu pomoć 393.110 KM.

5.1.3. Odbor za pravnu pomoć BiH obrazuje se u skladu sa članom 27. Zakona i isti ima 9 članova.

Budući da će Odbor za pravnu pomoć BiH imati tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova od strane Ministarstva pravde BiH, u skladu sa odredbama člana 27. Zakona, to je za funkcionisanje Odbora i za kvalitetno izvršavanje poslova iz nadležnosti Odbora, potrebno planirati naknadu članovima Odbora i 1 administrativnom radniku koji će izvršavati sve neophodne organizacione- tehničke poslove. Slijedi pregled:

TABELA BROJ 9

R. br.	Naziv pozicije	Broj članova	Mjesečna neto naknada	Godišnja neto naknada svih izvršilaca
1	2	3	4	5
1.	Predsjednik Odbora	1	600	7.200
2.	Članovi Odbora	8	400	38.400
3.	Administrativni službenik	1	500	6.000
	Ukupno			51.600

Na naprijed navedeni iznos od 51.600 KM potrebno je obračunati još 69,87 % poreza i doprinosa, što iznosi 36.000 KM, odnosno ukupna bruto naknada za prvu godinu primjene zakona će iznositi 87.600 KM.

Konačno, ukupno planirana sredstva za rad Odbora iznose 87.600 KM.

5.1.4. Za pružanje besplatne pravne pomoći od strane BiH predviđene su kategorije fizičkih lica čiji broj se ne može utvrditi statističkim metodama jer zavisi isključivo od političke situacije u okruženju. Zato je potrebno da se centar za pravnu pomoć BiH sa sjedištem u Sarajevu zaista specijalizuje za pružanje besplatne pravne pomoći azilantima i sličnim kategorijama fizičkih lica. Naravno, podrazumijeva se da će centar za pravnu pomoć BiH, uostalom kao i entitetski centri, pružati usmena obavještenja i savjete po svim osnovama iz člana 6. Zakona.

Za slučajeve gdje će Odbor BiH tražiti angažovanje advokata i/ili NVO planirana su sredstva od 100.000 KM, za prvu godinu primjene Zakona.

5.1.5. Veći dio rashoda informativne pomoći će se planirati na nivou entiteta. Međutim, za potrebe blagovremenog obavještanja stanovništva o pravima koja im se pružaju donošenjem Zakona, ali i ostalih zakona, ipak je potrebna izvjesna centralizovana medijska promocija, za koju treba planirati 30.000 KM.

5.1.6. Za ostale nespomenute rashode, zbog načela opreznosti potrebno je planirati iznos od 10.000 KM.

5.1.7. Konačno, BiH će u prvoj godini primjene Zakona biti dužna da obezbijedi ukupno 626.210 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora obezbijede sredstva, Na primjer, novčana sredstva se mogu obezbijediti od donatora, oprema od budžetskih korisnika BiH ili lokalnih zajednica, itd.

5.2. Ekonomska- analitička struktura rashoda FBiH

TABELA BROJ 10

R.br.	Opis rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi nadležnog organa	4.800	
	1.1. Troškovi materijala i usluga	4.800	
2.	Rashodi centara za pravnu pomoć	1.373.730	

	2.1. Objekti	0	Ne u 1. godini primjene
	2.2. Oprema	145.000	
	2.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	50.400	
	2.4. Troškovi materijala i usluga	142.800	
	2.5. Troškovi plata	1.035.530	
3.	Rashodi Odbora za pravnu pomoć	44.850	
	3.1. Objekti	0	Zaduženo ministarstvo
	3.2. Oprema	0	Zaduženo ministarstvo
	3.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	0	Zaduženo ministarstvo
	3.4. Troškovi materijala i usluga	0	Zaduženo ministarstvo
	3.5. Troškovi plata i naknada	44.850	
4.	Rashodi pravne pomoći (po tarifi)	1.025.125	
	4.1. Naknada advokatima i NVO	1.025.125	
5.	Rashodi informativne pomoći	55.000	
	5.1. Informativne sesije	10.000	
	5.2. Informativni štampani materijal	10.000	
	5.3. Medijska promocija	35.000	
6.	Ostali rashodi	10.000	
	6.1. Ostali rashodi	10.000	
	Ukupni rashodi (r. br. 1 do r. br. 6)	2.513.505	

5.2.1. U FBiH će se pod nadležnim organom podrazumijevati Federalno ministarstvo pravde. Shodno tome, isto će u prvoj godini primjene zakona imati znatno veću aktivnost u smislu:

- sačinjavanja i prezentacije odredaba zakona zaposlenim u kantonalnim ministarstvima pravde i centrima za pravnu pomoć,
- pripreme podzakonskih akata i
- dostavljanja internih tumačenja i objašnjenja,

te je moguće očekivati godišnje troškove od ukupno 800 KM i to:

- troškovi materijala za štampanje na 20 strana za 2 prezentacije za po 20 učesnika (2 učesnika iz

Federalnog ministarstva pravde, 2 učesnika iz Odbora za pravnu pomoć, 10 učesnika iz

kantonálnih ministarstava pravde i 6 učesnika iz centara za pravnu pomoć).....
400 KM,

- troškovi reprezentacije za 2 prezentacije
300 KM,

- ostali troškovi
100 KM

Pored toga svako od 10 kantonálnih ministarstava pravde će imati po 400 KM troškova godišnje za provođenje istih aktivnosti koje provodi i Federalno ministarstvo pravde, što znači da će ukupni godišnji rashodi nadležnih organa u prvoj godini primjene zakona iznositi 4.800 KM.

5.2.2. U FBiH će se centri za pravnu pomoć organizovati u 10 sjedišta kantonálnih sudova.

Centri neće imati svoje objekte, mada takvu mogućnost treba ostaviti otvorenom, ukoliko neke lokalne zajednice (gradovi i općine) žele ustupiti građevinski objekat ili dio građevinskog objekta, privremeno ili trajno na korištenje. U svakom slučaju u prvoj godini primjene zakona ne očekuje se da će bilo koji centar imati cijeli ili dio objekta na trajnom ili privremenom korištenju.

Obezbjeđenje sredstava za nabavku opreme zavisi od ukupnog broja zaposlenih u svih 10 centara za pravnu pomoć u FBiH. Prema procjeni 6 centara će imati po 2 zaposlena radnika (1 diplomiranog pravnika i 1 administrativnog službenika), Mostar, Tuzla i Zenica po 3 zaposlena radnika (2 diplomirana pravnika i 1 administrativnog službenika), a Sarajevo 9 zaposlenih radnika (1 diplomirani pravnik - direktor za sve centre za pravnu pomoć, 4 diplomirana pravnika, 2 administrativna službenika, 1 računovođa sa VŠS spremom i 1 tehnički sekretar). To znači da će svi centri za pravnu pomoć u FBiH imati ukupno 30 zaposlenih u prvoj godini primjene zakona.

Za potrebe centara za pravnu pomoć u Sarajevu i Mostaru neophodno je obezbijediti po 1 putnički automobil, u vrijednosti do 30.000 KM, s uključenim PDV-om, što ukupno iznosi 60.000 KM.

Svaki zaposleni treba imati računar, odnosno potrebno je 30 računara, čija ukupna vrijednost iznosi 60.000 KM, s uključenim PDV-om.

Za zaposlene treba obezbijediti i sljedeći kancelarijski namještaj:

- radni sto (30 komada)	
12.000 KM	
- radne stolice (30 komada)	
3.000 KM	
- telefoni (15 komada)	
2.250 KM	
- vitrine za dokumentaciju (15 komada)	
4.500 KM	
- ostali namještaj	
<u>3.250 KM</u>	
Ukupno	
25.000 KM	

Prema tome, za nabavku opreme za potrebe centara za pravnu pomoć u FBiH u prvoj godini primjene zakona je potrebno 145.000 KM.

Zakup objekata, odnosno zakup poslovnog prostora je vjerovatnija varijanta obezbjeđenja uslova za rad centara za pravnu pomoć. Za takav broj zaposlenih potrebna je po 1 kancelarija od 16 m² u 9 centara i 5 kancelarija od po 16 m² u Sarajevu. Prema prednjem, za potrebe centara za pravnu pomoć potrebno je obezbijediti ukupno 14 kancelarija čija prosječna mjesečna zakupnina sa PDV-om iznosi 300 KM, odnosno mjesečno 4.200 KM, a u prvoj godini primjene zakona 50.400 KM.

Ukoliko se ne bude plaćala zakupnina, nego se budu plaćali troškovi investicionog održavanja, a potom obračunavala i amortizacija, tada će se planirani iznos smanjiti najmanje za 50%.

Za svaku od 14 kancelarija neophodno je obezbijediti prosječne uslove za rad što podrazumijeva obezbjeđenje sredstava za sljedeće vrste troškova:

- troškovi električne energije (po 50 KM mjesečno)600 KM,
- troškovi toplotne energije (po 30 KM mjesečno) 360 KM,
- PTT troškovi i troškovi telefona (po 70 KM mjesečno) 840 KM,
- troškovi prevoza u lokalne isturene centre (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi dnevnica (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi kancelarijskog materijala (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- računovodstvene i bankarske usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM i
- ostale usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM.

Iz prednjeg proizilazi da za svaku od navedenih kancelarija treba obezbijediti 10.200 KM, odnosno za svih 14 kancelarija u prvoj godini primjene zakona ukupno 142.800 KM.

Bruto plate se trebaju planirati vodeći računa da se sa zaposlenim radnicima sklapaju ugovori o visini neto plata bez bilo kakvih drugih naknada, odnosno planirana neto plata čini ukupan zbir svih primanja zaposlenog. Slijedi pregled:

TABELA BROJ 11

R. br.	Naziv pozicije	Stepen stručne spreme	Mjesečna neto plata	Godišnja neto plata svih izvršilaca
1	2	3	4	5
1.	Direktor – 1 izvršilac	VSS	3.000	36.000
2.	Advokat – 16 izvršilaca	VSS	2.400	460.800
3.	Šef administracije- 1 izvršilac	VŠS	1.000	12.000
3.	Administrativni službenici – 12 izvršilaca	SSS	700	100.800
	Ukupno			609.600

Na planirani iznos neto plata od 609.600 KM, treba obračunati i 69,87 % ukupnih poreza i doprinosa, propisanih poreskim zakonima FBiH, što iznosi 425.930 KM.

Konačno ukupni troškovi bruto plata prema procjeni za prvu godinu primjene zakona iznose

1.035.530 KM, a ukupni rashodi centara za pravnu pomoć 1.373.730 KM.

5.2.3. Ukoliko FBiH, RS i BD odluče da u skladu sa članom 34. Zakona u svojim zakonima predvide postojanje odbora za pravnu pomoć, tada se za iste takođe trebaju planirati sredstva u budžetu na način i u rokovima predviđenim i za ostale budžetske pozicije.

Prema sastavu Odbora za pravnu pomoć BiH, odbori za pravnu pomoć entiteta i BD moći će imati najviše po 5 članova.

Budući da će Odbor za pravnu pomoć BiH imati tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova od strane Ministarstva pravde BiH, logično je očekivati da će i entitetska ministarstva za pitanja pravosuđa i odgovarajući organ u BD biti takođe zaduženi za isti postupak za svoje odbore.

Ipak, rukovodeći se principom opreznosti za prvu godinu primjene zakona potrebno je planirati neto naknadu za članove Odbora od po 300 KM mjesečno, odnosno 3.600 KM godišnje. To znači da će svih 5 članova Odbora imati ukupnu godišnju neto naknadu od 18.000 KM. Na navedeni godišnji neto iznos potrebno je obračunati 69,87 % poreza i doprinosa što iznosi 12.580 KM.

Prema tome, FBiH će za potrebe entitetskog odbora imati troškove naknada u bruto iznosu od 30.580 KM.

Da bi se materijali blagovremeno pripremali i obezbjeđivali potrebno je za Odbor obezbijediti 1 administrativnog službenika sa istim primanjima kao i administrativni službenik u centrima za pravnu pomoć. To znači da će navedeni administrativni službenik sa SSS spremom, imati mjesečnu neto platu od 700 KM, odnosno godišnju neto platu od 8.400 KM. Na naprijed navedeni iznos potrebno je obračunati još 69,87 % poreza i doprinosa, što iznosi 5.870 KM, odnosno ukupna bruto plata za prvu godinu primjene zakona će iznositi 14.270 KM.

Konačno, ukupno planirana sredstva za rad Odbora iznose 44.850 KM.

5.2.4. Rashodi pravne pomoći (po tarifi), odnosno naknada advokatima i NVO izračunata je iz odnosa sljedećih parametara:

- procentualnog učešća postupaka i sporova u ukupno procijenjenim postupcima i sporovima,
- procijenjenog broja predmeta po vrstama postupaka i sporova (izračunatog kao odnos ukupnog broja sporova i pojedinačnog relativnog učešća svakog postupka i spora u ukupnom broju predmeta) i
- podatak o cijeni (vrijednosti) postupaka i sporova iz Nacrta tarife

Slijedi obrazloženje kolona iz tabele broj 12 i pregled utvrđivanja iznosa naknada za besplatnu pravnu pomoć:

- kolona 2 - Vrsta postupka (spora): Preuzeti su postupci iz člana 6. Okvirnog Zakona (r. br. 1 do r. br. 5);
- kolona 3 - Procenat učešća: Preuzeti podaci iz tabele broj 4;
- kolona 4 - Broj predmeta: Preuzeti podaci iz kolone 2, tabele broj 3;
- kolona 5 - Cijena po predmetu: Preuzeti podaci iz kolone 3, tabele broj 5.

TABELA BROJ 12

R.br.	Vrsta postupka (spora)	Procenat učešća	Broj predmeta	Cijena po predmetu (u KM)	Vrijednost u KM (kol. 4 x kol. 5)
1	2	3	4	5	6
1.	Upravni postupak i spor	20,00	2.780	50	139.000
2.	Prekršajni postupak	5,00	695	75	52.125
3.	Parnični postupak	50,00	6.950	85	590.750
4.	Vanparnični postupak	10,00	1.390	100	139.000
5.	Izvršni postupak	15,00	2.085	50	104.250
	Ukupno	100,00	13.900	-	1.025.125

Prema prednjem, rashodi za direktnu pravnu pomoć, odnosno naknada advokatima i NVO za prvu godinu primjene zakona će iznositi 1.025.125 KM.

5.2.5. Rashodi informativne pomoći su veoma značajna pozicija u realizaciji, odnosno u kasnijoj praktičnoj primjeni zakona. Bilo bi dobro da se sredstva koja budu planirana na ovoj poziciji obezbijede najmanje 60 dana prije same primjene zakona, po mogućnosti iz budžetske rezerve. U protivnom, sredstva za ove namjene se moraju obezbijediti najkasnije u roku od 30 dana od dana početka primjene zakona.

Za informativne sesije treba zadužiti zaposlene u ministarstvima pravde i u centrima za pravnu pomoć. Informativna sesija podrazumijeva razgovor u jedinicama lokalne samouprave sa određenim kategorijama potencijalnih korisnika besplatne pravne pomoći. Tu je neophodna inicijativa i tehnička pomoć jedinica lokalne samouprave. U tom smislu treba obezbijediti najmanje 10.000 KM za troškove dnevnica, prevoza, noćenja i reprezentacije.

Za informativni štampani materijal treba obezbijediti 10.000 KM. Za ovaj iznos sredstava potrebno je izraditi kratku ilustrovanu brošuru (do 5 stranica) u kojoj će se na popularan i prihvatljiv način za potencijalne korisnike besplatne pravne pomoći ukazati na njihova prava, kao i na efekte koji se ostvaruju korištenjem besplatne pravne pomoći.

Za medijsku promociju je potrebno koristiti Javni radio televizijski servis BiH, entitetske i lokalne televizije, radio stanice i dnevne listove. Za ovu aktivnost je neophodno obezbijediti 35.000 KM. Predstavnici Odbora bi trebali sagledati koji medij će koristiti na kojem području imajući u vidu moguće korisnike besplatne pravne pomoći, odnosno vodeći računa o tome koje emisije i koje listove mogu gledati, slušati i čitati potencijalni korisnici besplatne pravne pomoći.

5.2.6. Za ostale nespomenute rashode, zbog principa opreznosti potrebno je planirati iznos od 10.000 KM.

5.2.7. Konačno, FBIH će u prvoj godini primjene zakona biti dužna da obezbijedi ukupno 2.513.505 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora obezbijede sredstva, Na primjer, novčana sredstva se mogu obezbijediti od donatora, oprema od budžetskih korisnika FBIH ili lokalnih zajednica, itd.

5.3. Ekonomska - analitička struktura rashoda RS

TABELA BROJ 13

R.br.	Opis rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi nadležnog organa	400	
	1.1. Troškovi materijala i usluga	400	

2.	Rashodi centara za pravnu pomoć	656.170	
	2.1. Objekti	0	Ne u 1. godini primjene
	2.2. Oprema	77.000	
	2.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	28.800	
	2.4. Troškovi materijala i usluga	81.600	
	2.5. Troškovi plata	468.770	
3.	Rashodi Odbora za pravnu pomoć	40.128	
	3.1. Objekti	0	Zaduženo ministarstvo
	3.2. Oprema	0	Zaduženo ministarstvo
	3.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	0	Zaduženo ministarstvo
	3.4. Troškovi materijala i usluga	0	Zaduženo ministarstvo
	3.5. Troškovi plata i naknada	40.128	
4.	Rashodi pravne pomoći (po tarifi)	604.750	
	4.1. Naknada advokatima i NVO	604.750	
5.	Rashodi informativne pomoći	40.000	
	5.1. Informativne sesije	5.000	
	5.2. Informativni štampani materijal	10.000	
	5.3. Medijska promocija	25.000	
6.	Ostali rashodi	10.000	
	6.1. Ostali rashodi	10.000	
	Ukupni rashodi (r. br. 1 do r. br. 6)	1.351.448	

5.3.1. Ako se podrazumijeva da će nadležni organ biti Ministarstvo pravde RS, te da će isto u prvoj godini primjene ovog zakona imati znatno veću aktivnost u smislu:

- sačinjavanja i prezentacije odredaba zakona zaposlenim u centrima za pravnu pomoć,
- pripreme podzakonskih akata i
- dostavljanja internih tumačenja i objašnjenja,

moгуće je očekivati godišnje troškove od ukupno 400 KM i to:

- troškovi materijala za štampanje na 20 strana za 2 prezentacije za po 10 učesnika (2 učesnika iz Ministarstva pravde, 2 učesnika iz Odbora za pravnu pomoć i 6 učesnika iz centara za pravnu pomoć)

.....	200
KM,	
- troškovi reprezentacije za 2 prezentacije	
.....	100 KM,
- ostali troškovi	
.....	100 KM

5.3.2. U Republici Srpskoj će se centri za pravnu pomoć organizovati u 5 sjedišta okružnih sudova (Banja Luka, Doboj, Bijeljina, Istočno Sarajevo i Trebinje).

Centri neće imati svoje objekte, mada takvu mogućnost treba ostaviti otvorenom, ukoliko neke lokalne zajednice (gradovi i općine) žele ustupiti građevinski objekat ili dio građevinskog objekta, privremeno ili trajno na korištenje. U svakom slučaju u prvoj godini primjene zakona ne očekuje se da će bilo koji centar imati cijeli ili dio objekta na trajnom ili privremenom korištenju.

Obezbjeđenje sredstava za nabavku opreme zavisi od ukupnog broja zaposlenih u svih 5 centara za pravnu pomoć u RS. Prema procjeni 4 centra će imati po 2 zaposlena radnika (1 diplomiranog pravnik i 1 administrativnog službenika), a Banja Luka 8 zaposlenih radnika (1 diplomirani pravnik - direktor za sve centre za pravnu pomoć, 3 diplomirana pravnik, 2 administrativna službenika, 1 računovođa sa VŠS spremom i 1 tehnički sekretar). To znači da će svi centri za pravnu pomoć u RS imati ukupno 16 zaposlenih u prvoj godini primjene zakona.

Za potrebe centra za pravnu pomoć u Banjaluci neophodno je obezbijediti 1 putnički automobil, u vrijednosti do 30.000 KM, s uključenim PDV-om.

Svaki zaposleni treba imati računar, odnosno potrebno je 16 računara, čija ukupna vrijednost iznosi 32.000 KM, sa uključenim PDV-om.

Za zaposlene treba obezbijediti i sljedeći kancelarijski namještaj:

- radni sto (16 komada)	
6.400 KM	
- radne stolice (16 komada)	
1.600 KM	
- telefoni (10 komada)	
1.500 KM	
- vitrine za dokumentaciju (10 komada)	
3.000 KM	
- ostali namještaj	
<u>2.500 KM</u>	
Ukupno	
15.000 KM	

Prema tome, za nabavku opreme za potrebe centara za pravnu pomoć u RS u prvoj godini primjene zakona je potrebno 77.000 KM.

Zakup objekata, odnosno zakup poslovnog prostora je vjerovatnija varijanta obezbjeđenja uslova za rad centara za pravnu pomoć. Za takav broj zaposlenih potrebna je po 1 kancelarija od 16 m² u 4 centra i 4 kancelarije od po 16 m² u Banjaluci. Prema prednjem za potrebe centara za pravnu pomoć potrebno je obezbijediti ukupno 8 kancelarija čija prosječna mjesečna zakupnina sa PDV-om iznosi 300 KM, odnosno mjesečno 2.400 KM, a u prvoj godini primjene zakona 28.800 KM.

Ukoliko se ne bude plaćala zakupnina, nego se budu plaćali troškovi investicionog održavanja, a potom obračunavala i amortizacija, tada će se planirani iznos smanjiti najmanje za 50%.

Za svaku od 8 kancelarija neophodno je obezbijediti prosječne uslove za rad što podrazumijeva obezbjeđenje sredstava za sljedeće vrste troškova:

- troškovi električne energije (po 50 KM mjesečno) 600 KM,
- troškovi toplotne energije (po 30 KM mjesečno) 360 KM,
- PTT troškovi i troškovi telefona (po 70 KM mjesečno) 840 KM,
- troškovi prevoza u lokalne isturene centre (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi dnevnica (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- troškovi kancelarijskog materijala (po 200 KM mjesečno) 2.400 KM,
- računovodstvene i bankarske usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM i
- ostale usluge (po 50 KM mjesečno) 600 KM.

Iz prednjeg proizilazi da za svaku od navedenih kancelarija treba obezbijediti 10.200 KM, odnosno za svih 8 kancelarija u prvoj godini primjene zakona ukupno 81.600 KM.

Bruto plate se trebaju planirati vodeći računa da se sa zaposlenim radnicima sklapaju ugovori o visini neto plata bez bilo kakvih drugih naknada, odnosno planirana neto plata čini ukupan zbir svih primanja zaposlenog.

Slijedi pregled:

TABELA BROJ 14

R. br.	Naziv pozicije	Stepen stručne spreme	Mjesečna neto plata	Godišnja neto plata svih izvršilaca
1	2	3	4	5
1.	Direktor – 1 izvršilac	VSS	3.000	36.000
2.	Advokat – 7 izvršilaca	VSS	2.400	201.600
3.	Šef administracije – 1 izvršilac	VŠS	1.000	12.000
3.	Administrativni službenici – 7 izvršilaca	SSS	700	58.800
	Ukupno			308.400

Na planirani iznos neto plata od 308.400 KM, treba obračunati i 52 % ukupnih poreza i doprinosa, propisanih poreskim zakonima RS, što iznosi 160.370 KM.

Konačno, ukupni troškovi bruto plata prema procjeni za prvu godinu primjene zakona iznose 468.770 KM, a ukupni rashodi centara za pravnu pomoć 656.170 KM.

5.3.3. Ukoliko FBiH, RS i BD odluče da u skladu sa članom 34. Zakona u svojim zakonima predvide postojanje odbora za pravnu pomoć, tada se za iste takođe trebaju planirati sredstva u budžetu na način i u rokovima predviđenim i za ostale budžetske pozicije.

Prema sastavu Odbora za pravnu pomoć BiH, odbori za pravnu pomoć entiteta i BD moći će imati najviše po 5 članova.

Budući da će Odbor za pravnu pomoć BiH imati tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova od strane Ministarstva pravde BiH, logično je očekivati da će i entitetska ministarstva za pitanja pravosuđa i odgovarajući organ u BD biti takođe zaduženi za isti postupak za svoje odbore.

Ipak, rukovodeći se principom opreznosti za prvu godinu primjene zakona potrebno je planirati neto naknadu za članove odbora od po 300 KM mjesečno, odnosno 3.600 KM godišnje. To znači da će svih 5 članova Odbora imati ukupnu godišnju neto naknadu od 18.000 KM. Na navedeni godišnji neto iznos potrebno je obračunati 52 % poreza i doprinosa što iznosi 9.360 KM.

Prema tome, RS će za potrebe entitetskog odbora imati troškove naknada u bruto iznosu od 27.360 KM.

Da bi se materijali blagovremeno pripremali i obezbjeđivali potrebno je za Odbor obezbijediti 1 administrativnog službenika sa istim primanjima kao i administrativni službenik u centrima za pravnu pomoć. To znači da će navedeni administrativni službenik sa SSS spremom, imati mjesečnu neto platu od 700 KM, odnosno godišnju neto platu od 8.400 KM. Na naprijed navedeni iznos potrebno je obračunati još 52 %

poreza i doprinosa, što iznosi 4.368 KM, odnosno ukupna bruto plata za prvu godinu primjene zakona će iznositi 12.768 KM.

Konačno, ukupno planirana sredstva za rad Odbora iznose 40.128 KM.

5.3.4. Rashodi pravne pomoći (po tarifi), odnosno naknada advokatima i NVO izračunata je iz odnosa sljedećih parametara:

- procentualnog učešća postupaka i sporova u ukupno procijenjenim postupcima i sporovima,
- procijenjenog broja predmeta po vrstama postupaka i sporova (izračunatog kao odnos ukupnog broja sporova i pojedinačnog relativnog učešća svakog postupka i spora u ukupnom broju predmeta) i
- podatak o cijeni (vrijednosti) postupaka i sporova iz Nacrta tarife.

Slijedi obrazloženje kolona iz tabele broj 15 i pregled utvrđivanja iznosa naknada za besplatnu pravnu pomoć:

- kolona 2 - Vrsta postupka (spora): Preuzeti su postupci iz člana 6. Zakona (r. br. 1 do r. br. 5);
- kolona 3 - Procenat učešća: Preuzeti podaci iz tabele broj 4;
- kolona 4 - Broj predmeta: Preuzeti podaci iz kolone 3, tabele broj 3;
- kolona 5 - Cijena po predmetu: Preuzeti podaci iz kolone 3, tabele broj 5.

TABELA BROJ 15

R.br.	Vrsta postupka (spora)	Procenat učešća	Broj predmeta	Cijena po predmetu (u KM)	Vrijednost u KM (kol. 4 x kol. 5)
1	2	3	4	5	6
1.	Upravni postupak i spor	20,00	1.640	50	82.000
2.	Prekršajni postupak	5,00	410	75	30.750
3.	Parnični postupak	50,00	4.100	85	348.500
4.	Vanparnični postupak	10,00	820	100	82.000
5.	Izvršni postupak	15,00	1.230	50	61.500
	Ukupno	100,00	8.200	-	604.750

Prema prednjem, rashodi za direktnu pravnu pomoć, odnosno naknada advokatima i NVO za prvu godinu primjene zakona će iznositi 604.750 KM.

5.3.5. Rashodi informativne pomoći su veoma značajna pozicija u realizaciji, odnosno u kasnijoj praktičnoj primjeni zakona. Bilo bi dobro da se sredstva koja budu planirana na ovoj poziciji obezbijede najmanje 60 dana prije same primjene zakona, po mogućnosti iz budžetske rezerve. U protivnom, sredstva za ove namjene se moraju obezbijediti najkasnije u roku od 30 dana od dana početka primjene zakona.

Za informativne sesije treba zadužiti zaposlene u Ministarstvu pravde i u centrima za pravnu pomoć. Informativna sesija podrazumijeva razgovor u jedinicama lokalne samouprave sa određenim kategorijama potencijalnih korisnika besplatne pravne pomoći. Tu je neophodna inicijativa i tehnička pomoć jedinica lokalne samouprave. U tom smislu treba obezbijediti najmanje 5.000 KM za troškove dnevnica, prevoza, noćenja i reprezentacije.

Za informativni štampani materijal treba obezbijediti 10.000 KM. Za ovaj iznos sredstava potrebno je izraditi kratku ilustrovanu brošuru (do 5 stranica) u kojoj će se na popularan i prihvatljiv način za potencijalne korisnike besplatne pravne pomoći ukazati na njihova prava, kao i na efekte koji se ostvaruju korištenjem besplatne pravne pomoći.

Za medijsku promociju je potrebno koristiti Javni radio televizijski servis BiH, entitetske i lokalne televizije, radio stanice i dnevne listove. Za ovu aktivnost je neophodno obezbijediti 25.000 KM. Predstavnici Odbora bi trebali sagledati koji medij će koristiti na kojem području imajući u vidu moguće korisnike besplatne pravne pomoći, odnosno vodeći računa o tome koje emisije i koje listove mogu gledati, slušati i čitati potencijalni korisnici besplatne pravne pomoći.

5.3.6. Za ostale nespomenute rashode, zbog principa opreznosti potrebno je planirati iznos od 10.000 KM.

5.3.7. Konačno, RS će u prvoj godini primjene zakona biti dužna da obezbijedi ukupno 1.351.448 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora obezbijede sredstva, Na primjer, novčana sredstva se mogu obezbijediti od donatora, oprema od budžetskih korisnika RS ili lokalnih zajednica, itd.

5.4. Ekonomska - analitička struktura rashoda BD

U prelaznim i završnim odredbama Zakona nije navedeno kakav će status imati Kancelarija za pravnu pomoć BD, nego je samo članom 34. propisano da će FBiH, RS i BD biti dužni da usklade svoje postojeće propise sa odredbama Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona.

Budući da je Kancelarija za pravnu pomoć BD stekla poziciju redovnog budžetskog korisnika u budžetu BD, to će se u pogledu ekonomske pozicije za 2007. godinu jednostavno preuzeti budžetski zahtjev Kancelarije za pravnu pomoć BD za 2007. godinu, koji izgleda ovako:

TABELA BROJ 16

Odjeljenje Kancelarija za pravnu pomoć Brčko Distrikta BiH

Broj koda sektora 224

Analitički konto troška	Opis	Procjena troškova 2006.	Zahtjev 2007.
------------------------------------	-------------	--	----------------------

1	2	3	4
611111	Bruto plata	486.525	474.395
611121	Porez na plate		
611131	Doprinos na teret zaposlenih		
611200	Naknade troš. zap. i skup. zastup.	20.000	10.000
612111	Doprinos na teret poslodavca		
611,612	Ukupno plate i naknade	506.525	484.395
613100	Putni troškovi	10.000	10.000
613200	Izdaci za energiju	2.000	-
613300	Izdaci za komunalne troškove	10.000	10.000
613400	Nabavka materijala	20.000	15.000
613500	Izdaci za usluge prevoza i goriva	5.000	5.000
613600	Unajmljivanje imovine i opreme	-	-
613700	Izdaci za tekuće održavanje	10.000	10.000
613800	Izdaci osig. i bankarskih usluga	3.000	3.000
613900	Ugovorene usluge	20.000	15.000
613	Izdaci za materijal i usluge	80.000	68.000
614200	Grantovi pojedincima	-	-
614300	Grantovi neprofitnim organiz.	-	-
614	Ukupno grantovi	-	-
821100	Stalna sredstva	-	-
821200	Nabavka građevina	-	-
821300	Nabavka opreme	-	-
821400	Nabavka ostalih osnov. sredstava	-	-
821	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	-	-
	Ukupan budžet	586.525	552.395

- Za nabavku opreme sredstva planirana u kapitalnom budžetu u iznosu od 5.000 KM.
- Izdaci za energiju nisu planirani jer je Pravosudna komisija ove troškove planirala u svom budžetu za sve pravosudne institucije.

Detaljan raspored plata

TABELA BROJ 17

Rb	Naziv pozicije	Stepen	Mjesečna neto plata	Mjesečna bruto plata	Ukupno
1	2	3	4	5	6
1.	Direktor	VSS	3.450	5.320	63.840
2.	Advokat	VSS	2.990	4.610	55.320
	Advokat	VSS	2.990	4.610	55.320
	Advokat	VSS	2.990	4.610	55.320
	Advokat	VSS	2.990	4.610	55.320
	Advokat	VSS	2.990	4.610	55.320

3.	Šef administracije	VSS/VŠS	1.196	1.840	22.080
4.	Istražitelj-nepopunjeno	SSS	920	1.420	17.040
	Istražitelj	SSS	920	1.420	17.040
5.	Operater-asistent	SSS	828	1.280	15.360
	Operater-asistent	SSS	828	1.280	15.360
6.	Kurir- vozač- domar	VKV	598	920	11.040
	Bruto plata				438.360
	Dežurstvo				5.000
	Ukupno				443.360
	Doprinos 7%				31.035
	Ukupno bruto plate				474.395

Ukupno zaposlenih 11.

Kancelarija se nalazi u zgradi Pravosuđa Brčko Distrikta BiH kao institucija i ne plaća zakupninu.

Opremljenost:

- svaki zaposleni ima klasični računar,
- svaki advokat ima posebnu kancelariju,
- za pružanje besplatnih usmenih savjeta koristi se posebna kancelarija u kojoj dežurni advokat prima stranke.

MIONIĆ ŽARKO, 10.08.2006. /21.08.2006./09.09.2006.